

Рўзанинг шариятда жорий бўлиши

16:05 / 27.05.2017 3492

Бошимизга соябон бўлиб кириб келган моҳи Рамазон арафасида ушбу ойга оид билимларимизни янгилаб олишимиз, бу буюк ибодатга яхшилаб тайёргарлик кўришимиз лозим. Чунки ушбу ғанимат фурсатдан имкон қадар тўлиқ фойдаланиб қолсак, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам айтганларидек, барча гуноҳлардан фориғ бўламиз. Гуноҳлардан фориғ бўлиш эса ҳар бир банданинг энг олий орзуси, ҳаётдаги энг буюк мақсади бўлиши лозим.

Келинг, рўзанинг асосий шаръий ҳукмларини яна бир бор эслаб ўтайлик.

Рўза барча умматларга фарз қилинган

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда марҳамат қилиб, рўзадан кўзланган асосий мақсад тақво эканини айтар экан, бу ибодат аввалги умматларга ҳам фарз қилинганини таъкидлайди:

Бақара«Эй иймон келтирганлар! Сизлардан аввалгиларга фарз қилинганидек, сизларга ҳам рўза фарз қилинди. Шоядки, тақво қилсангиз» (Бақара сураси, 183-оят).

Ушбу ояти карима рўза ибодати сўнгги Пайғамбар – Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг шариатиға ҳам, аввалги умматларнинг шариатиға ҳам киритилганиға далолат қилади. Рўза ибодати фарз қилинмаган бирорта самовий шариат бўлмаган, чунки рўза инсон учун қони фойда бўлиб, камолотнинг юксак мартабасидир. Бу мартабанинг нима эканини эса «**Шоядки, тақво қилсангиз**» деган оятдан билиб оламиз. Шоядки, ҳар биримиз ушбу ибодат воситаси ила тақво мартабаларига эришсак. Бу юксак мартаба инсонға турли-туман моддий ва маънавий манфаатлар келтиради, унинг жисмини касалликлардан, аъзоларини шаҳватлардан, ақл ва фикрини шубҳа-ю гумонлардан, қалбларни эса васваса ва ғайирликлардан сақлайди.

Иншааллоҳ, бу манфаат ва муҳофазаларнинг ҳар бири ҳақида батафсил тўхталиб ўтамиз.

Рўза ибодати илоҳий шариатларнинг барчасида жорий қилинганиға Имом Термизийдан ривоят қилинган ушбу ҳадиси шариф далолат қилади:

رَمَّأَهُ لَلْإِنِّ لَاقِمْ لِسُو هِلَعِ لَلْإِنِّ لَصَّ بِنِّ لَلْإِنِّ أَهْتَدَحِي رَعَشَأَلِ تِرَاحِلِ لِنَعِ
أَوْ لِمُعَيِّنِ أَلِيئِ أَرْسِي بِنِّ رُمُ أَيَّ وَأَوْ بَلَمُعَيِّنِ أَلِ تَامَلِكِ سُمَّخَبِ أَيَّرَكَ زَنَبِ تِي حَيِّ
أَوْ بَلَمُعَيِّنِ تَلِ تَامَلِكِ سُمَّخَبِ كَرَمَأَهُ لَلْإِنِّ لِنِ تِسِي عِلَاقِفِ أَوْ بَلِ طَبِي نَأْدَاكُهُ نِ وَأَوْ
تِي حَيِّ لَاقِفِ مُرْمَأَنَا أَمِ وَأَوْ مُرْمَأَتِ نَأْمِ إِفِ أَوْ بَلِ أُولِمُعَيِّنِ نَأْلِيئِ أَرْسِي بِنِّ رُمَأَتِ وَ
سَدَقْمُ لَاتِي بِنِّ سَانِ لَعَمَحَفِ بَدْعُ أَوْ بِنِّ فَسَحُيِّنِ نَأْ أَوْ بِنِّ تَقَبَسِ نِ إِي شَخِّ أ
لَمُعَيِّنِ نَأْ تَامَلِكِ سُمَّخَبِ يِنِّ رَمَأَهُ لَلْإِنِّ لِنِ لَاقِفِ فَرَشِلِ لَاقِفِ أَوْ دَعَقُ وَ دُجَسَمِ لَاقِفِ
لَتَمِّ نِ وَأَوْ أَيِّي شَرِبِ أَوْ كَرَشُتِ أَلِ وَ هَلِ أَوْ دُبُعَتِ نَأْ نُهُ لِّ وَأَوْ بَلِ أُولِمُعَيِّنِ نَأْ كَرُمِ أَوْ نِ
وَهُ لَاقِفِ قَرِ وَأَوْ بَلِ هَلِ وَ لَمِ صِلَاحِ نِمِ أَدْبَعِ يَرْتَشِلِ لُجَرِّ لَتَمِّ هَلِ لِبِ كَرَشُ أَوْ نِمِ
نَأْ تِي صَرِي مَكِّي أَوْ دِي سَرِي غِ تِي لِي دِي دُويِّ وَ لَمُعَيِّنِ نَأْ كَفِ تِي لِي دَأُ وَ لَمُعَيِّنِ لَمِعِ أَدَهُ وَ يَرَادِ
نِ إِي أَوْ تَفَتَلِ أَلِ فِ مَتِي لَصِ إِذِ فِ أَلِ صِلَابِ مَكْرَمَأَهُ لَلْإِنِّ لِنِ وَأَوْ كَلِدَكُ هُدْبَعِ نِ وَ كِي
نِ إِي مَأِي صِلَابِ مَكْرَمِ أَوْ تَفَتَلِ مِ لَمِ هَلِ صِ يَفِ وَ دَبِعِ هَجُ وَ هَجُ وَ بِنِّ يِنِّ هَلِ لِ
هُ بَعُ عِي وَأَوْ بَعُ عِي مَكْرَمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ
لَتَمِّ نِ إِي هَلِ دَصِلَابِ مَكْرَمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ
لَاقِفِ هَقْنُ عِ أَوْ بَرِضِي لُ هُوْمَدَقُ وَ هَقْنُ عِ يَلِ هَدِي أَوْ قَتِ وَأَوْ دَعُ لَأِ رَسِ لُجَرِّ لَتَمِّ كَلِدِ
هَلِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ أَوْ كَرُمِ
نِ يَصِحِّ نِ صَحِ يَلِ عِ تَأْ إِذِ يَتَحِ أَعَارِسِ وَ رَثَأِ يَفِ وَ دَعُ لَأِ حَرِّ لُجَرِّ لَتَمِّ كَلِدِ لَتَمِّ نِ إِي
هَلِ لِرُكُذِبِ أَلِ نِ أَطِي شِلِ لِمِ هَسُ فَنِ زُرْحِي أَلِ دُبُعِ لِكَلِدَكُ هُوْمَدَقُ هَسُ فَنِ زُرْحِ أَفِ

(يِنِ أَرْبَطَلِ هَاوِرِ)

Ҳорис Ашъарий айтишларича, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Аллоҳ таоло Яҳё ибн Закариёға беш нарсани буюриб, уларға амал қилишни Бани Исроилға ҳам буюришни амр қилди. Яҳё**

бу нарсага бир оз сустлик қилишига яқин қолди. Шунда Ийсо алайҳиссалом: «Аллоҳ таоло сизга беш нарсани буюрди, сўнг унга амал қилишни Бани Исроилга ҳам буюришни амр қилди. Уларга буюринг ёки мен ўзим буюраман», деди. Яҳё алайҳиссалом: «Агар мендан аввал сиз буюрсангиз, мени ер ютиб кетади ёки азобга қоламан, деб қўрқаман», деди ва одамларни Байтул Мақдисга жамлади. Масжид тўлиб, одамлар тепаларга чиқиб кетишди. Шунда Яҳё алайҳиссалом шундай деди: «Аллоҳ таоло менга беш нарсани буюриб, уларга амал қилишни сизларга ҳам буюришни менга амр қилди.

Биринчиси - Аллоҳ таолога ибодат қилиб, Унга ҳеч нарсани шерик қилмаслик. Аллоҳ таолога ширк келтиришнинг мисоли шуки, бир одам ўз ёнидан тилла ва кумуш эвазига қул сотиб олиб, «Бу менинг ҳовлим, мана бу - иш. Ишлаб, унинг ҳаққини адо қилиб турасан», дейди. Аммо қул ишлаб, ҳаққини бошқага беради. Қай бирингиз қулининг бундай қилишига рози бўлади?

Иккинчиси - намоз ўқиш. Намоз ўқисангиз, у ёқ-бу ёққа алангламанглар, чунки банда намоз ўқиётганида алангламаса, Аллоҳ таоло унга юзланиб туради.

Учинчиси - рўза тутиш. Рўза бир жамоа ичидаги мушки анбари бор кишига ўхшайди. Унинг ҳиди ҳаммага хуш ёқади. Рўзадорнинг (оғзининг) ҳиди эса Аллоҳ таолонинг ҳузурида мушки анбардан ҳам хушбўйроқдир.

Тўртинчиси - садақа қилиш. Садақанинг мисоли шуки, душманга асир тушиб қолган, қўли бўйнига боғланган, гарданига қилич уриш учун келтирилган киши «Мен ўзимни озод қилишга озми-кўпми фидя тўлайман», деб ўзини душмандан қутқариб қолади.

Бешинчиси - Аллоҳ таолони зикр қилиш. Зикр - изидан душман қувиб келаётган одамнинг жонини қутқариб қоладиган қўрғонга ўхшайди. Банда ҳам шайтондан жонини Аллоҳ таолонинг зикри билангина қутқариб қолади».

Хуллас, рўза Аллоҳ таолонинг барча шариатларида фарз бўлган, аммо рўза тутиладиган кунларнинг адади ҳамда сахарлик ва ифторлик вақтлари турлича бўлган. Баъзи шариатларда, Нуҳ алайҳиссаломнинг шариатларида ворид бўлганидек, бир умр рўза тутиш фарз қилинган, чунки уларнинг

жисмлари кучли, бақувват бўлган. Бошқа бир шариатда эллик кун рўза тутиш фарз қилинган ва ҳоказо.

Аллоҳ таоло энг афзал уммат бўлмиш уммати Муҳаммадияга йилнинг энг яхши ойида – Рамазонда рўза тутишни фарз қилган бўлиб, бу шариатга жорий қилинган энг мукаммал, инсонларга энг фойдали, энг афзал рўзадир.

يضر ديس يبا ن ع رازب ل ا و ر "ع ح ل ل و ذ ة م ط ع ا و ن ا ض م ر ر ه ش ر و ه ش ل ا د ي س
اع و فر م ه ن ع ه ل ل

Баззор Абу Саъийд розияллоҳу анҳудан марфуъ ҳолда ривоят қилади:
«Ойларнинг саййиди – Рамазон ойи, энг ҳурмати улуғи эса Зулҳижжадир».

ر ه ش ر و ه ش ل ا د ي س " ل ا ق ه ن ع ه ل ل ا ي ض ر د و ع س م ن ب ه ل ل د ب ع ن ع ي ن ا ر ب ط ل ا ي و ر و
" ع م ج ل ل م و ي م ا ي ا ل د ي س و ن ا ض م ر

Табароний Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилади:
«Ойларнинг саййиди – Рамазон ойи, кунлар саййиди жума кунидир».

Рамазон ойи рўзасининг фарзлиги

Аллоҳ таоло марҳамат қилади:

«Рамазон ойи – унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидоятү фурқондан иборат очиқ-ойдин ҳужжат ўлароқ, Қуръон нозил қилинган. Сизлардан ким бу ойда ҳозир бўлса, рўзасини тутсин. Сизлардан ким бемор ёки сафарда бўлса, саноғи бошқа кунларда. Аллоҳ сизларга осонликни ирода қилади, қийинликни ирода қилмайди. Саноқни мукаммал қилишингиз ва сизни ҳидоятга бошлаган Аллоҳни улуғлашингиз учун. Шоядки, шукр қилсангиз»
(Бақара сураси, 185-оят).

«Саҳиҳи Бухорий»да қуйидаги ҳадис ривоят қилинган:

ي ف م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ا ي ل ص ي ب ن ل ا ع م س و ل ج ن ح ن ا م ن ي ب ل و ق ي ك ل ا م ن ب س ن ا
م ك ي ا م ه ل ل ا ق م م م ه ل ق ع م م ي ف ه خ ا ن ا ف ل م ج ي ل ع ل ج ر ل ح د ي ج س م ل
ل ج ر ل ا د ه ا ن ل ق ف م ه ي ن ا ر ه ط ن ي ب ئ ك ت م م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ا ي ل ص ي ب ن ل ا و د م ح م
ي ل ص ي ب ن ل ا ه ل ل ا ق ف ب ل ط م ل ا د ب ع ن ب ا ل ج ر ل ا ه ل ل ا ق ف ئ ك ت م ل ا ض ي ب ا ل
م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ا ي ل ص ي ب ن ل ل ل ج ر ل ا ل ا ق ف «ك ت ب ج ا د ق» م ل س و ه ي ل ع ه ل ل
ل س «ل ا ق ف ك س ف ن ي ف ي ل ع د ج ت ا ل ف ة ل ا س م ل ا ي ف ك ي ل ع د د ش م ف ك ل ل ا س ي ن ا
م ه ل ل ك س ا ن ل ا ي ل ك ل س ر ا ه ل ل ا ك ل ب ق ن م ب ر و ك ب ر ك ل ل ا س ا ل ا ق ف «ك ل ا د ب ا م ع
س م ح ل ا ت ا و ل ل ا ي ل ص ن ن ا ك ر م ا ه ل ل ا ه ل ل ا ب ك د ش ن ا ل ا ق «م ع ن م ه ل ل ا ل ا ق ف
م و ص ن ن ا ك ر م ا ه ل ل ا ه ل ل ا ب ك د ش ن ا ل ا ق «م ع ن م ه ل ل ا ل ا ق ؟ ة ل ل ل ا و م و ي ل ا ي

دُخَاتٍ أَنْ كَرَمٌ هَلْ لآءِ هَلْ لَابَ كُدُّشْنَ أَلْأَقِ. «مَعَنْ مُهَلِّلِ» لَأَقِ؟ عَنَّا سَلْنَا مَرْشَلَا أَدَه
هُلَّالِي لَصَّيْبِي لَلْأَقِ؟ إِنِّي أَرُقُفَ عِلَّعَ أَمَّ سَقَّتْ فِإِنِّي أَيْنَعَانِ مَعَقَدَّصَلَا وَدَه
يُئِأَرُونَ مَلُوسَرَ أَنْ أَوْءِ بَتَّئِجَ أَمُّ بَتُّنَمَ أَلْجُرْلَلْ أَلْأَقِ. «مَعَنْ مُهَلِّلِ» مَلَّسَ وَهِيَ لَع
دَبَّعُ نُبِّي لَعَوَ سَؤُمُ هَاوَرِي رَكَّبَ نُبِّي دُعَسَ يَنْبَ وَحَأْةَ بَلَّعَتْ نُبِّي مَامُضَ أَنْ أَوْءِ مَوْقُ نَم
أَدَوَبَ مَلَّسَ وَهِيَ لَعُ هَلَّالِي لَصَّيْبِي لَلْأَقِ عِنِّي سَنَأُ نَعِي بَتَّأَثُ نَعِي، نَمَّي لَسُ نَعِي، دِي مَحَلَّالِ
ةفح: 907 ، 404 - 25/1

Анас ибн Молик розияллоҳу анҳу айтадилар: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан масжидда ўтирган эдик. Туя минган бир киши кириб, масжидда туясини чўктириб, тушовлади. Кейин уларга «Қай бирингиз Муҳаммадсиз?» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам одамларнинг орасида суяниб ўтирган эдилар. «Мана бу суяниб ўтирган нуроний киши», дедик. Ҳалиги киши у зотга «Эй Абдулмутталибнинг ўғли!» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Сенга жавоб бердим-ку», дедилар. Шунда у одам Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга «Мен сиздан савол сўрайман, аммо қаттиқ сўрайман, аччиқланмайсиз», деди. У зот: «Истаганингни сўра», дедилар.

«Сизнинг Роббингиз ва сиздан аввалгиларнинг Робби ҳаққи сўрайман, сизни бутун инсониятга Аллоҳ юбордими?» деди у. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, бир кеча-кундузда беш вақт намоз ўқишимизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, йилнинг мана шу ойида рўза тутишимизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, ушбу закотни бойларимиздан олиб, камбағалларимизга тақсимлаб беришингизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

Шунда у киши: «Сиз келтирган нарсага иймон келтирдим. Мен ўз қавмимнинг элчисиман. Мен – Бану Саъд ибн Бакрлик Зимом ибн Саълабаман», деди».

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазон рўзасини Исломнинг арконлари қаторида санаб, шундай деганлар:

مَأَقِإِ وَهَلَّالِي لُوسَرَ أَدَمُّ مَنَّأُ وَهَلَّالِي لَلْأَقِ هَلَّالِي لَلْأَقِ نَأْةَ دَأَشِ سَمَخَ عَمَّالِ سِإَلِي نُبِّي
يُذَمَّرْتَلْ أَوْ مَلَّسُ مَوْيِرَ أَلْأَقِ هَاوَرِي. نَمَّي لَسُ نَعِي، دِي مَحَلَّالِ عِنِّي سَنَأُ نَعِي، دِي مَحَلَّالِ

«يئاسن لآو»

«Ислом беш нарса устига бино қилинган: Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқлигига ва Муҳаммад Аллоҳнинг расули эканига гувоҳлик бериш, намозни тўқис адо этиш, закот бериш, ҳаж қилиш ва Рамазон рўзасини тутиш» (Имом Бухорий, Имом Муслим, Имом Термизий ва Имом Насаий ривоят қилишган).

Рамазон ойи рўзасини узрсиз тарк қилишнинг гуноҳи

Набавий суннатда Рамазонда оғизни рухсатсиз очиб юборишдан қаттиқ қайтарилган, бу ҳақда таъкидли танбеҳ келган. Оғизни очиб юборишга фақат сафар ва беморлик каби ҳолатларда рухсат бор.

نم اموي رطفا نم ملسو هيلع هلالى لص هلال لوسر لاق لاق ةريره ي ابأ نع
ه ام اص ن او ه لك ر ه د ل ا م و ص ه ن ع ض ق ي م ل ض ر م ال و ة ص خ ر ري غ ن م ن ا ض م ر

Абу Ҳурайра розийаллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Кимки Рамазон ойининг бир кунида узрсиз, касалликсиз (бирон нарса) еса, бир умр рўза тутса ҳам, ўрнини тўлдиролмайди», дедилар.

Уламоларнинг айтишича, «ўрнини тўлдиролмайди» деган жумланинг маъноси шуки, бундай қилган одам тутмаган куни ўрнига қазо рўза тутиб, каффоратларни адо қилса ҳам, Рамазоннинг фазилатига, унинг поклиги ва баракотига етиша олмайди.

Абдуллоҳ Сирожиддин Ҳусайнийнинг «Рўзанинг одоби, талаблари, фойдалари ва фазилатлари» номли китоби асосида

Одинахон Муҳаммад Содиқ таржимаси